

Open Brief aan premier Rutte

Geachte heer Rutte,

Op 28 en 29 juni komt de Europese Raad van regeringsleiders bijeen in Brussel, de laatste keer tijdens Nederlands voorzitterschap. Migratie zal opnieuw hoog op de agenda staan. Wij, organisaties werkzaam op het gebied van mensenrechten, humanitaire hulp en ontwikkelingswerk, maken ons grote zorgen om de weg die Europa inslaat ten aanzien van vluchtelingen. In plaats van vluchtelingen veilige en legale routes te bieden, heeft de EU nu het bestrijden van irreguliere migratie naar de EU, waaronder velen die recht hebben op bescherming, tot prioriteit gemaakt. De Unie lijkt daarin geen middel te schuwen.

In het nieuwste voorstel van de Europese Commissie wordt ook ontwikkelingssamenwerking ten dienste gesteld van deze prioriteit. Ontwikkelingsgeld wordt ingezet om landen te dwingen mee te werken aan het tegengaan van migratie en het terugnemen van afgewezen asielzoekers. Ontwikkelingssamenwerking is juist bedoeld om in ontwikkelingslanden het perspectief op een menswaardig bestaan te verbeteren en om armoede en uitsluiting te bestrijden, niet om migratie tegen te gaan. Zo is dat ook afgesproken in het Verdrag van Lissabon. Door de bescherming van de eigen grenzen te stellen boven de bescherming van mensen die op de vlucht zijn voor oorlog, honger en rampen, tast de EU haar eigen waarden en geloofwaardigheid als verdediger van mensenrechten aan.

Op 20 juni (Wereldvluchtelingendag) maakte de UNHCR bekend dat er inmiddels wereldwijd 65,3 miljoen mensen op de vlucht zijn. Het allergrootste deel daarvan verblijft in eigen land of wordt opgevangen in de regio. De top 3 wordt gevormd door Turkije, Libanon en Pakistan die elk meer dan 1,5 miljoen vluchtelingen herbergen. Arme landen in Sub-Sahara Afrika zijn oververtegenwoordigd in zowel de top 10 van herkomstlanden als in de top 10 van opvanglanden. Daar tegenover staat dat in heel Europa vorig jaar 1 miljoen vluchtelingen en migranten zijn aangekomen. In vergelijking met de enorme druk die landen in de regio ervaren, zou dit aantal in Europa gezamenlijk goed op te vangen moeten zijn.

De door de Europese Commissie voorgestelde aanpak bouwt voort op de in maart van dit jaar gesloten deal tussen de EU en Turkije. Die deal wordt als succes gepresenteerd, maar heeft 55.000 mensen doen stranden in Griekenland onder erbarmelijke omstandigheden. Ook is Turkije geen veilig land voor vluchtelingen. De meeste vluchtelingen zijn op zichzelf aangewezen, zonder enig toekomstperspectief. De Turkse grenswacht schiet op vluchtelingen aan de Turks-Syrische grens. Ook stuurt Turkije mensen terug naar onveilige landen.

De Turkije-deal heeft een precedentwerking naar andere landen. Hoe kan Europa partnerlanden vragen om hun grenzen open te houden en op grote schaal vluchtelingen op te vangen terwijl Europese lidstaten de deur dicht doen en zo hun verantwoordelijkheid afschuiven? Turkije, Libanon en Jordanië hebben hun grenzen met Syrië al gesloten en Kenia heeft aangekondigd haar grootste vluchtelingenkamp te willen sluiten, tenzij Europa gaat betalen. Op deze manier worden mensenrechten en het Vluchtelingenverdrag ondermijnd en wordt het steeds moeilijker om bescherming te vinden.

De nieuwe plannen geven weinig blijk van een menselijke en realistische visie op migratie. De Europese Commissie erkent dat migratie een blijvend fenomeen is waar Europa de komende decennia rekening mee moet houden. Dit komt door langdurige gewelddadige conflicten, maar ook klimaatverandering en extreme armoede zorgen ervoor dat mensen op zoek gaan naar een betere toekomst. Alle instrumenten inzetten om toegang tot de EU tegen te gaan zal niet alleen weinig effectief blijken, de samenwerking met bedenkelijke regimes en het loslaten van de eigenlijke doelstellingen van ontwikkelingssamenwerking zal als een boemerang op Europa terugslaan. Meer spanningen in de regio, meer mensenrechtenschendingen en minder gerichte hulp zal namelijk tot meer migratie leiden.

De Europese top van volgende week is een beslissend moment. Europa heeft de kans mensenrechten en internationale verdragen tot een integraal onderdeel te maken van een realistisch en toekomstbestendig migratiebeleid. Daar hoort bij dat gewerkt wordt aan het perspectief op een menswaardig bestaan in de herkomstlanden. De ingrediënten daarvoor zijn:

- Gebruik ontwikkelingssamenwerking waarvoor het bedoeld is: om armoede, geweld en uitsluiting tegen te gaan en om democratie en mensenrechten te versterken. Geef mensen de kans om in hun eigen land een toekomst op te bouwen. Werk hierbij vooral samen met lokale autoriteiten en het maatschappelijk middenveld zodat samenwerking het hele land ten goede komt.
- Zorg voor legale en veilige routes, zowel voor vluchtelingen via hervestigingprogramma's en humanitaire visa als voor arbeidsmigranten. Voorkom daarmee dat mensen hun leven moeten wagen op de Middellandse Zee of via andere gevaarlijke routes.
- Investeer in acute hulpverlening in de regio en in het tegengaan van de oorzaken van gedwongen migratie, klimaatverandering, conflicten etc. en zorg ervoor dat ons eigen (buitenland) beleid niet bijdraagt aan deze oorzaken van migratie.

Geachte premier Rutte, zorg er komende week voor dat de Europese Unie mensenrechten en vrede hoog in het vaandel houdt en internationale verdragen, zoals het Vluchtelingenverdrag, overal ter wereld naleeft en respecteert. Ook , of liever gezegd juist in moeilijke tijden.

Met vriendelijke groet,